

הנחיות לכללי ציטוט מקורות בעבודות אקדמיות

(הנחיות אלו מבוססות על כללי ציטוט APA)

על פי כללי הכתיבה האקדמית, לכל ציטוט או אזכור של מקור כלשהו (כולל שימוש ברעיונות או דוגמאות שאינם מקוריים שלכם) המופיעים בטקסט אקדמי יש לצרף הפניה למקור. ההפניות כתובות **פעמיים**, פעם אחת בקיצור בגוף העבודה, ופעם שניה באופן מלא – ברשימה הביבליוגרפית המופיעה בסוף העבודה.

1. הפניות למקורות בגוף העבודה:

בגוף העבודה קיימים שני סוגים של הפניות – ציטוט ישיר, המועתק מילה במילה ממקור אחר; וציטוט עקיף, טקסט שאנו כותבים במילים שלנו, המבוסס על מקור אחר.

1.1 - ציטוט ישיר

ציטוט קצר (פחות מ- 40 מילים) – יש לתחום על ידי מרכאות.

ציטוט ארוך (מעל 40 מילים) יש לשים במרכז העמוד, ללא מרכאות.

באזכור מסוג ציטוט ישיר בגוף העבודה יש לציין שלושה פרטים: שם המשפחה של הכותב/ת או הכותבים, שנת ההוצאה ומספר העמוד - כל זאת בתוך סוגריים.

לפני מס' העמוד יש לכתוב בעברית עמ'

ובאנגלית – p. לעמוד בודד ו – pp. למספר עמודים.

דוגמא 1: ציטוט קצר ממקור בעברית

”בחברה החרדית הנשית קובצו והובנו פרקטיקות הנימוס השונות לכלל תוכניות לימודים עצמאיות שמונחלות לבנות בתהליך החברות בבית הספר ומחוצה לו באופן ממוסד ומפורש” (אוריין, 1997, עמ' 7-8).

דוגמא 2: ציטוט קצר ממקור באנגלית

גירץ מציע לחוקרי התרבות להתבונן בחברות עצמן היות ש”חברות, כמו חיים, מכילות את הפרשנויות של עצמן, צריך רק ללמוד איך להגיע אליהן” (Geertz, 1973, p. 453).

בית הספר לתקשורת

דוגמא 3: ציטוט ארוך ממקור בעברית

קווי האפיון של העבודה הם: תועלתנות, יצרניות ואמונה לגבי היחס הישיר בין תוצרי העבודה לבין עמלו של הפרט בעולם. בהתאם לכך, בכל פעם שאדם מתלבט אם לעבוד או ללמוד, הסמכויות החרדיות ימליצו לו לעסוק בעבודת ה' ולהפחית בעבודה חומרית, גישה הזוכה בתמיכה קהילתית ואישית. (שטדלר, 2003, עמ' 33)

1.1.1 - כאשר במקור הופיעו מרכאות, יש לציין אותן באמצעות גרש אחד (') בתוך הציטוט. "באמצעות גיוס הרבנים לשורותיה, והניסוח הקיצוני של סמכותם המגולם בנוסח 'דעת תורה', עטפה עצמה אגודת ישראל בהילת הקדושה שמייחסת המסורת היהודית לחכמי התורה" (בקון, 2005, עמ' 53).

1.1.2 - מותר לנו "להתערב" או לבצע עריכה בטקסט, בתנאי שיהיה ברור שאנו עשינו זאת. ניתן להוסיף, להדגיש ולהשמיט, אך עלינו לציין מה עשינו – באמצעות סוגריים מרובעים. בהדגשות ובתוספות נציין את שמנו בראשי תיבות; כאשר אנו מוחקים חלק מהטקסט נציין זאת באמצעות [...].

דוגמא 4: ציטוט עם הדגשה -

"ניתוחי התקבלות לא שואלים רק מה המדיה עושה לקהלים, גם לא מה הקהלים עושים עם המדיה, אלא איך המדיה והקהל מתקשרים כפעילים ב'חיי הסימנים' בקהילה" (Saussure, 1959, p. 16). [ההדגשות שלי - ג.ג.]

דוגמא 5: ציטוט עם תוספת בגוף הטקסט -

"ניתוחי התקבלות [שהחלו משנת... ג.ג.] לא שואלים רק מה המדיה עושה לקהלים, גם לא מה הקהלים עושים עם המדיה, אלא איך המדיה והקהל מתקשרים כפעילים ב'חיי הסימנים' בקהילה" (Saussure, 1959, p. 16).

דוגמא 6: ציטוט שבו מחקנו חלק מהטקסט

"ניתוחי התקבלות לא שואלים רק מה המדיה עושה לקהלים [...] אלא איך המדיה והקהל מתקשרים כפעילים ב'חיי הסימנים' בקהילה" (Saussure, 1959, p. 16).

1.1.3 - לעיתים נראה טקסטים שנראים מוזרים או שגויים במקור. נציין זאת כך:

"מדובר בשגיעה [כך במקור] חמורה מאוד" (כהן, 2003, עמ' 3).

בית הספר לתקשורת

1.2 - **ציטוט עקיף** – בציטוט עקיף עושים שימוש כאשר מאזכרים מקור, או חלקים ממקור כלשהו באמצעות המילים שלנו בעבודה. בציטוט עקיף יש לציין את שם הכותב/ת ואת שנת הוצאה. ניתן לעשות זאת במספר אופנים, לפי בחירת הניסוח וסגנון הטקסט אותו אנו כותבים.

דוגמא 7: ציטוט עקיף

לדעת פיירשטיין (2001) הנשים החרדיות עובדות בגלל רצונן לתמוך בבעליהן הלומדים תורה, הן גאות בבעליהן, ומרגישות שהוא מכבד ומעריך אותן.

דוגמא 8: ציטוט עקיף בניסוח אחר

גם בחו"ל מקובל הלימוד בכלל בקרב הקהילה החרדית, אך לשנים מעטות בלבד (גונן, 2000). שטדלר (2001, 2003) טוענת שתופעה זו ייחודית מבחינה חברתית והיסטורית.

1.2.1 - ציטוט של מאמר באנגלית בתוך עבודה הכתובה בעברית
יש לכתוב את שם המחבר/ת בתעתיק עברי, ובתוך הסוגריים לכתוב את השם באנגלית, ושנת פרסום המקור.

דוגמא 9: ציטוט של מאמר באנגלית בתוך עבודה הכתובה בעברית
ואן זונן טוענת שמחקר קהל יכול לענות על שאלות חשובות, שניתוח תוכן לא מסוגל להשיב עליהן (Van Zoonen, 1996).

1.2.2 - אזכור של אתר אינטרנט

1.2.2.1 - כאשר האתר כולו שימש כמקור מידע יש לציין בסוגריים את כתובתו המלאה.

דוגמא 10: אזכור של אתר אינטרנט

כיום קיימים מספר אתרים בשפה העברית בהם ניתן למצוא מידע מעניין בנושא הבורסה. אחד מהם הוא האתר "bursa4u" (<http://www.bursa4u.com/index.php?info=investing>)

1.2.2.2 - אזכור של פריט מסוים מתוך אתר אינטרנט או כתב עת אלקטרוני יוזכרו בגוף העבודה כמו טקסט כתוב, לדוגמה: כהן (2008) טוען ש...
ברשימה הביבליוגרפית נציין שמדובר באתר אינטרנט בהתאם לכללי כתיבת מקורות ביבליוגרפיים.

1.2.3 - ציטוט עקיף: הערות

1.2.3.1 - כאשר יש שני מחברים/ות בעלי אותו שם משפחה, יש לכתוב בכל אזכור את האות הראשונה של השם הפרטי, גם אם שנת ההוצאה שונה.
למשל -

פרידמן, מ. (1991) טוען ש... לעומתו, פרידמן, א. (1992) טוענת ש...

1.2.3.2 - לציון השנה יש כמה חריגים -

1. קטע הלקוח מעיתון – יש לצייין תאריך מלא (כלומר גם יום וחודש). לדוגמא- מרגלית (22.2.2005) טען ש...

2. מאמר שטרם פורסם – (כהן, בתהליך הוצאה) או (כהן, טרם פורסם)

3. מחבר/ת אחד כתב כמה מאמרים באותה שנה – נסדר אותם לפי א'ב' וכך נכנה אותם.

(פרידמן, 1995, א, 1995); (Hall, 1981a, 1981b)

1.2.3.3 - אזכור של ספר או מאמר שהופיע במאמר שקראנו

תמיד עדיף לקרוא את המאמר/ספר במקור ולצטט אותו מהמקור. אם לא, יש להבהיר לקוראים שלא קראנו את המאמר במקור. למשל, אם קראנו את המאמר של כהן והוא מזכיר את לוי, נציין זאת כך:

לוי (בתוך כהן, 2004) כותב ש... ; ממצאיו של וייקר (Weiker, as cited in Span & Fisher).

בביבליוגרפיה נציין את המקור שקראנו.

1.2.3.4 - הפניה למקור שנכתב על ידי מספר מחברים

כאשר יש כמה מחברים/ות לטקסט אחד, יש לרשום אותם לפי הסדר שבו הם כתובים במקור, מופרדים על ידי פסיק בתוספת ו (בעברית) או & (באנגלית) לפני השם האחרון.

דוגמה 11: הפניה למקור שנכתב על ידי מספר מחברים

לאשה חרדית יש בממוצע 7.7 ילדים, לעומת 2.6 בחברה הישראלית היהודית (גורוביץ וכהן-קסטרו, 2004).

הפטור מהשירות הצבאי מהווה תמריץ ללימוד בישיבה, המותנה באי-עבודה (Berman & Klinov, 1997).

בית הספר לתקשורת

1.2.3.5 - כמה מחברים יש להזכיר?

אם יש שני מחברים/ות, יש להזכיר את שניהם/שתיהן בכל הפניה.
אם יש שלושה עד חמישה מחברים/ות, יש להזכיר את כולם/ן בהפניה הראשונה, ומההפניה השנייה יש לכתוב את שם המחבר/ת הראשון/ה בתוספת ואחרים/ואחרות (בעברית) או et.al. (באנגלית).

אם יש שישה מחברים/ות או יותר, יש לרשום את שם המחבר/ת הראשון/ה בתוספת ואחרים/ות (בעברית) או et.al. (באנגלית) כבר מן האזכור הראשון בגוף העבודה.
שמות כל המחברים/ות יופיעו באזכור המקור ברשימה הביבליוגרפית.

1.2.4 - טקסט המורכב מציטוטים עקיפים של כמה מקורות

כאשר אנו יוצרים טקסט חדש, הבנוי מאינטגרציה של מספר טקסטים קיימים, יש לצטט בסוגריים את שמות כל המחברים/ות, לפי הסדר הבא: מחברים/ות בעברית לפי הא'ב', מחברים/ות באנגלית לפי ה-ABC.

בין הפניה להפניה יש לסמן ;

כאשר יש מספר הפניות לאותו המחבר/ת, יש להפריד בין מספר השנים באמצעות פסיק.

דוגמא 12: טקסט אינטגרטיבי (משלב בין מספר מקורות)

החברה החרדית היא חברה מסורתית המנסה לשמור על המשכיותה התרבותית ועל גבולותיה המוגדרים (ברזילי, 2003; גודמן, 2003; סיון, 1991; קפלן, 2000; Dawson, 1998; Afshar, 1998; Lambert, 1999), ולכן משמרת את מעמד הגבר בתווך התרבותי, ואת האישה בפריפריה (אלאור, 1992; לוי, 1989; עצמון, 1995; פרידמן, 1991, 1998; שריפט, 1982; El Or, 1993, 1995, 1997).

1.2.5 - מה לא כותבים בציטוט עקיף?

- מרכאות
- עמודים מדויקים
- שם הספר או המאמר
- הסבר שמדובר בספר או מאמר
- השם הפרטי של הכותב/ת
- התואר האקדמי של הכותב/ת

כלומר לא נכתוב בציטוט עקיף – פרופ' דפנה למיש כתבה בספרה "לגדול עם טלוויזיה" בעמ' 30 כי...

בית הספר לתקשורת

2. רישום הפניות ברשימה הביבליוגרפית

2.1 - הרשימה הביבליוגרפית – הנחיות כלליות:

- יש לוודא שכל הפריטים המוזכרים בעבודה מופיעים ברשימה הביבליוגרפית. כמו כן, לא יופיעו ברשימה הביבליוגרפית פריטים שלא הוזכרו בגוף העבודה.
- יש לסדר את הרשימה הביבליוגרפית לפי סדר הא'ב' של שמות המחברים/ות (בעברית), ולאחר מכן לפי סדר ה- ABC של שמות המחברים/ות (באנגלית). עברית תבוא לפני אנגלית.
- אין לשים מספרים, נקודות, כוכביות או סימנים כלשהם לפני הפריטים ברשימה הביבליוגרפית.
- כאשר לאותו מחבר/ת יש כמה פרסומים – הסדר הוא לפי שנת הוצאה.
- אם יש בעלי שם משפחה זהה, הסדר נקבע לפי האות הראשונה של השם הפרטי. למשל: כהן, א. (2004)
כהן, ג. (2002)
- אין להשתמש במרכאות כדי לציין שם של ספר או מאמר.
- אם הפריט יצא לאור על ידי שתי הוצאות שונות, ניתן לכתוב את שם ההוצאה הראשונה בלבד.
- באנגלית נכתוב באות גדולה: אות ראשונה בשם משפחה ובשם פרטי (של הכותבים/ות), העורכים/ות ושל שמות אחרים – למשל: (Jewish), אות ראשונה בשם המאמר, אות ראשונה בשם של ספר, אות ראשונה בשם המקום ובשם ההוצאה. האותיות הראשונות של כל המילים בכתבי עת, מלבד the, in, and וכד'. בלבד.
- עדיף שלא לעשות שימוש במקור אשר לא ניתן לדעת מי המחבר שלו, אך כאשר אתם מחליטים בכל זאת לאזכר מקור שבו לא מצוין שם מחבר השתמשו מילים הראשונות מתוך הכותרת של המקור במקום שם המשפחה. למשל ("חוברת מידע סטטיסטי", 2011). אפשרות נוספת היא לכתוב (ללא שם מחבר, 2011).

2.2 – אופן רישום המקורות ברשימה הביבליוגרפית

שימו לב! אופן הרישום של כל מקור בו עשיתם שימוש משתנה בהתאם לסוג שלו. להלן פירוט אופן רישום סוגי המקורות השונים:

2.2.1 - ספר

שם הספר יודגש על ידי שימוש בכתב נטוי.

שם משפחה, פ. (שנה). שם הספר. מיקום: הוצאה.
פרידמן, מ. (1991). החברה החרדית: מקורות, מגמות, תהליכים. ירושלים: מכון ירושלים לחקר ישראל.

Ang, I. (1991). *Desperately seeking the audience*. London & New York: Routledge.

2.2.2 - מאמר מתוך ספר ערוך

כאן עלינו להוסיף את המילים עורך/עורכים או עורכת/עורכות בסוגריים, אחרי המחבר/ת. ולציין את העמודים המדויקים בתוך הספר, לפני המיקום וההוצאה. יש להדגיש את שם הספר ולא את שם המאמר על ידי שימוש בכתב נטוי.

שם משפחה, פ. (שנה). שם המאמר. בתוך פ. משפחה ופ. משפחה (עורכים), שם הספר (עמ'). מקום: הוצאה.

אחיטוב, י. (1997). תמורות במנהיגות הדתית. בתוך ז. ספראי וא. שגיא (עורכים), *בין סמכות לאוטונומיה במסורת ישראל* (עמ' 56-83). תל אביב: הקיבוץ המאוחד.

Adler, R. (1976). Tumah and taharah: Ends and beginnings. In E. Koltun (Ed.), *The Jewish women: new perspectives* (pp. 63-71). New York: Schocken Books.

2.2.3 - מאמר מכתב עת

משפחה, פ. (שנה). שם המאמר. שם כתב העת, מספר כתב העת, עמודים ללא סוגריים וללא עמ' או pp.

מספר כתב העת מציין את מספר הכרך ולעיתים גם את מספר החוברת בתוך הכרך שבו פורסם המאמר. אנסון, י. ומאירי, א. (1996). דתיות, לאומיות ופריון בישראל. *ביטחון סוציאלי*, 46, 43-63. גודיץ'-אברם, ק. (2000). מאשכוליות לתפוזים: דימוי נשים בפרסומות המוצגות בטלוויזיה הישראלית. *פתח*, 4, 220-225.

Allor, M. (1988). Relocating the site of the audience. *Critical Studies in Mass Communication*, 5(1), 217-233.

2.2.4 - מאמר מעיתון יומי

משפחה, פ. (תאריך מלא מדויק). שם המאמר. שם העיתון (החלק שבו הופיע המאמר) עמ'. ברוך, א. (1999, 19 במרץ). ומי לא בא, מיכאל. *מעריב* (סופשבוע), עמ' 39-44.

כאשר לא ידועה זהות הכותב/ת (למשל במאמרי מערכת) נכתוב את הכותרת במקום שם המחבר/ת.

למשל:

אין מדיניות חוץ פרטית. (1999, 9 באפריל). האדק, עמ' ב'1.

2.2.5 - נתונים סטטיסטיים וסקרים

יש לכתוב את שמו המלא של המקור (אם יש - חודש, חובה - שנה) ואת שם הפריט. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2007). *השנתון הסטטיסטי לישראל*. טלסקר (יוני, 1997). *נתונים מאת הרשות השניה לטלויזיה ולרדיו אודות סקרי צפיה*.

2.2.6 - רישום ערך מאנציקלופדיה או מילון

יש לרשום את שם המחבר/ת, שנת הפרסום ושם הערך, בתוך (עברית) או In (אנגלית), שם האנציקלופדיה או המילון (בהטיה), מספר הכרך והעמודים בסוגריים, עיר ושם הוצאה.

Bergman, P.G. (1993). *Relativity*. In *The new encyclopedia Britannica* (Vol. 26, pp. 501-508). Chicago: Encyclopedia Britannica.

הערה: ויקיפדיה אינה אנציקלופדיה מוסמכת ואין לצטט אותה בעבודות אקדמיות.

2.2.7 - רישום עבודות דוקטורט ומוסמך

יש לרשום את שם המחבר/ת, שנת הפרסום, כותרת הפריט (בהטיה), התואר, ציון שהעבודה לא פורסמה, המקום והאוניברסיטה.

אברהם, א. (1998). *התקשורת וההבניה החברתית של המציאות: סיקור ישובים מאזורי השוליים בעיתונות הארצית*. עבודת דוקטורט שלא פורסמה. ירושלים: האוניברסיטה העברית.

Abugov, N. (2005). *Language and culture in narratives written by Ultra Orthodox girls in Jerusalem*. Unpublished MA thesis. Jerusalem: The Hebrew University.

2.2.8 - רישום סרט או משדר טלוויזיה

שם המפיק (ציון בסוגרים שהוא המפיק), שם הבמאי (ציון בסוגרים שהוא הבמאי), שנת סיום ההפקה, שם הפריט [ציון בסוגרים מרובעים סרט/תוכניות טלוויזיה], שם ומיקום חברת ההפקה.

Harrison, J. (Producer), & Schmiechen, R. (Director). (1992). *The story of Eleven Hooker* [Film]. New York: COM Inc.

בית הספר לתקשורת

במשדר אקטואליה יצויין שם התוכנית, שם עורך המהדורה, חברת ההפקה ומיקומה. למשל:
החדשות (1998, 20 באפריל). ערן בן פורת (עורך) [משדר טלוויזיה]. ירושלים: חברת החדשות.

2.2.9 - אזכור חומר מתקליט או CD

למשל – בטקסטים של יצירות מוזיקליות מאוספים של זמרים.
שם מחבר/ת הטקסט (המילים), שנת ההוצאה הראשונה, שם הטקסט, שם המבצע/ת (אם שונה משם המחבר/ת), שם עורך/ת האוסף, שם האוסף, יצוין בסוגריים מרובעים סוג המדיום [קלטת/תקליט/CD], שם חברת ההפקה ומיקומה.
למשל:

מנור, א. (1976). יום שישי חזר. (מבצע – כספי, מ.) בתוך מ. כספי, *מתי כספי*. [CD]. חולון: NMC מוזיקה בע"מ.

2.2.10 - ציטוט ממקור ברשת האינטרנט

שם משפחה, פ. (שנה). כותרת. הורד בתאריך, שנה, מ (להעתיק את שורת הקישור).
לביא, צ. (2007). *קדן המטבע הבין לאומי: ציון לשבח לביצועי המשק הישראלי*. נדלה ב-10 בנובמבר, 2007, מ: <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3480912,00.html>

Lehman, M.A. & Brown, R.H. (1994). *Intellectual property and the national information infrastructure*. Retrieved May 15, 1995, from <http://www.uspto.gov/nii/ipwg.html>

כללי ציטוט מלאים ומפורטים על פי APA ניתן למצוא בספר:

American Psychological Association (2010). *The Publication Manual of the American Psychological Association* (6th ed.). Washington, DC.

תודות לד"ר רבקה נריה-בן שחר ולד"ר אימי לב על הכנת המדריך.